

УДК 658.14/.17:005.52

Максимова А.В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Криворізького економічного інституту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

Гнидюк М.Г.
*студент
Криворізького економічного інституту
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ЗВІТНОСТІ, СКЛАДЕНОЇ ЗА МСФЗ

Стаття присвячена дослідженню теоретичного аспекту фінансового аналізу звітності, що складена за Міжнародними стандартами фінансової звітності. У статті визначено основні завдання фінансового аналізу звітності, проведено дослідження основних підходів до аналізу звітності, складеної за Міжнародними стандартами фінансової звітності, виділено головні етапи здійснення фінансового аналізу, представлено види фінансового аналізу, що використовуються, пояснена суть кожного виду даного аналізу, розглянуті приклади потенційних факторів, що ускладнюють зіставлення відомості фінансової звітності. Також визначено основні процедури, що необхідні для проведення розрахунків за даними фінансової звітності та оцінки отриманих результатів.

Ключові слова: звітність, аналіз звітності, фінансовий аналіз, МСФЗ, види аналізу.

Максимова А.В., Гнидюк М.Г. ФИНАНСОВЫЙ АНАЛИЗ ОТЧЕТНОСТИ, СОСТАВЛЕННОЙ ПО МСФО

Статья посвящена исследованию теоретического аспекта финансового анализа отчетности, составленной по Международным стандартам финансовой отчетности. В статье определены основные задачи финансового анализа отчетности, проведено исследование основных подходов к анализу отчетности, составленной по Международным стандартам финансовой отчетности, выделены основные этапы осуществления финансового анализа, представлены виды финансового анализа, что используются, объяснена суть каждого вида данного анализа, рассмотрены примеры потенциальных факторов, затрудняющих сопоставление сведения финансовой отчетности. Также определены основные процедуры, необходимые для проведения расчетов по данным финансовой отчетности и оценки полученных результатов.

Ключевые слова: отчетность, анализ отчетности, финансовый анализ, МСФО, виды анализа.

Maksimova Alla, Hnydiuk Marharyta. FINANCIAL ANALYSIS OF THE REPORTING MADE ACCORDING TO IFRS

The article is devoted to the study of the theoretical aspect of financial reporting analysis, compiled according to the International Financial Reporting Standards. The reason for choosing a topic was the fact that, in the current conditions of the economy of the country with a market economy are implementing new national accounting standards that are in line with International Financial Reporting Standards. The reason of it was the fact that both foreign and national investors pay special attention to the reporting in the format of IFRS. It confirms that the financial state is one of key factors of successful involvement by Ukrainian companies of investments on international capital markets for further production expansion and modernization. It should lead, in its turn, to more intensive integration of Ukraine into world economic community. This matter is brought up more and more resolutely, so the consideration of the contents and series of the analysis of financial accounting of the enterprise, complied according to the IFRS acquires big relevance namely for management decisions taking. In the scientific literature, the problematic aspects in the publications on the formation and analysis of financial reporting indicators in accordance with IFRS begin to be covered. The article reveals the main tasks of the financial reporting analysis, covers the main approaches to the analysis of financial statements prepared according to the International Financial Reporting Standards, identifies the main stages of financial analysis, presents the types of financial analysis used, explains the essence of each type of this analysis and examines the examples of potential factors, which complicate the comparison of financial reporting. The basic procedures necessary for conducting calculations according to the financial reporting data and evaluation of the results are also defined in the given article.

Keywords: reporting, analysis of reporting, financial analysis, the IFRS, types of analysis.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання країни з ринковою економікою проваджують нові національні стандарти звітності, які відпові-

дають Міжнародним стандартам фінансової звітності (МСФЗ). Підставою цьому стало те, що останнім часом інвестори, як закордонні, так і вітчизняні,

приділяють увагу саме звітності в форматі МСФЗ. Це свідчить, що фінансовий стан є одним з ключових факторів успішного залучення українськими компаніями інвестицій на міжнародних ринках капіталу для розширення і модернізації виробництва. У свою чергу це повинно спричинити більш інтенсивну інтеграцію України у світове економічне співтовариство. Це питання ставиться все більш і більш рішуче, тож, великої актуальності набуває розгляд змісту і послідовності аналізу фінансової звітності підприємства, сформованої відповідно до МСФЗ, саме для прийняття управлінських рішень на підприємстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі починають висвітлюватися проблемні аспекти в публікаціях щодо формування і аналізу показників фінансової звітності згідно МСФЗ. Ці питання досліджували різні науковці, зокрема, Т. Єгоровська [3; 5], С. Голов [6], А. Суглобов, С. Кузнецова, І. Чернікова, Я. Крупка, М. Реслер та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У фінансовому аналізі не повною мірою досліджено аналіз звітності, складеної за МСФЗ, не достатньо проаналізовані підходи до аналізу звітності, сформованої відповідно до МСФЗ, не повною мірою визначені способи і технології, що використовуються в управлінні на базі аналізу звітності.

Постановка завдання. Провести аналіз основних підходів до аналізу звітності, сформованої відповідно до МСФЗ, способів і технологій, що застосовуються для управління фінансовими звітами суб'єкта господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливістю формування цивілізованих ринкових відносин є загострення конкуренції, технологічні зміни виробництва, об'ємний інформаційний потік, безперервні нововведення в податковому та бухгалтерському законодавстві. В сучасних умовах, що супроводжуються реалізацією різних підходів до здійснення сучасної політики оперативного і стратегічного менеджменту, істотний вплив на формування фінансової інформації про діяльність підприємства здійснює використання даних звітності складеної за МСФЗ.

Що до України, то не всі підприємства складають звітність за міжнародними стандартами. З урахуванням внесених Законом змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» МСФЗ для складання фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності обов'язково застосовують лише деякі суб'єкти [1]. А саме: підприємства, що становлять суспільний інтерес (підприємства – емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що належать до мікропідприємств та малих підприємств) та підприємства, які відповідно до цього Закону належать до великих підприємств), публічні акціонерні товариства, підприємства, які здійснюють діяльність з видобутку корисних копалин загальнодержавного значення, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів.

Використання МСФЗ обумовлено необхідністю подальшого розширення масштабів бізнесу, залученням інвестицій в різні сфери народного господарства країни. Ґрунтуючись на апробованих на практиці зарубіжних підходах до аналізу фінансової звітності, сформованої відповідно до МСФЗ, організаціям (підприємству, фірмі, компанії, господарюючому

суб'єкту) слід враховувати і вітчизняний досвід, накопичений в області аналізу фінансової звітності. Так, відповідно до Принципів МСФЗ, головною метою фінансової звітності є надання інформації про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані компанії [2].

Ретельність вивчення фінансової звітності підприємства є запорукою успішного фінансового управління підприємством, заснованого на застосуванні результатів фінансового аналізу. Фінансовий аналіз на підприємствах, що є складовою частиною фінансового менеджменту і аудиту, набуває першочергового значення для широкого кола користувачів-власників, менеджерів, інвесторів, аналітиків і кредиторів [3].

Метою аналізу фінансової звітності є отримання ключових характеристик фінансового стану та фінансових результатів компанії для формування адекватної оцінки досягнутого рівня ефективності бізнесу, виявлення і кількісного виміру впливу зовнішніх і внутрішніх факторів, а також обґрунтування поточних і стратегічних бізнес-планів [4].

До основних завдань аналізу фінансової звітності можна віднести наступні:

- дослідження складу і динаміки фінансових джерел діяльності організації, включаючи власний капітал і зобов'язання;
- об'єктивна, комплексна оцінка оптимальної структури пасиву бухгалтерського балансу;
- вивчення складу, структури і динаміки майна організації з оцінкою якості активів компанії;
- аналіз рівня ліквідності активів і платоспроможності компанії;
- оцінка ефективності управління грошовими потоками;
- визначення можливої загрози банкрутства;
- оцінка рівня і динаміки показників ділової активності;
- аналіз складу, структури, динаміки доходів, витрат і прибутку компанії;
- аналіз рівня та динаміки показників рентабельності;
- оцінка ефективності дивідендної політики та використання чистого прибутку;
- обґрунтування інвестиційної політики по залученню (розміщенню) капіталу;
- виявлення і кількісна оцінка впливу факторів на показники результативності бізнесу;
- розробка альтернативних варіантів оптимальних управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності бізнесу [5].

Проведемо дослідження основних підходів до аналізу звітності, сформованої відповідно до МСФЗ. При проведенні фінансового аналізу, доцільно виділити в ньому два основні етапи:

1. Інтерпретація фінансової звітності.
2. Розрахунковий аналіз фінансової звітності.

При аналізі фінансової звітності її інтерпретація надає можливість оцінити реальне економічне становище компанії, причому інформація, що міститься в звітності дійсно є цінною та необхідною для прийняття ефективних управлінських стратегічних рішень. Метою фінансової звітності є розкриття та аналіз основних елементів облікової політики, яка може привести до відбиття в опублікованій звітності результатів, які можуть бути відмінними від реальної економічної ситуації на підприємстві. Крім того, у зв'язку з інтерпретацією фінансової звітності організація може бути оцінено вплив на її діяльність ряду істотних факторів, включаючи галузеві особливості

господарської діяльності організації, бізнес-стратегію і облікову політику, інструменти, методи і способи управління фінансовою звітністю, якість розкриття інформації у фінансовій звітності, а також характер взаємовідносин між підприємствами. Види аналізу представлено на рис. 1.

При аналізі впливу галузевих особливостей діяльності компанії (галузевий аналіз) здійснюється порівняння результатів діяльності компанії з встановленою нормою, з метою визначення ліквідності підприємства. Також галузевий аналіз дозволяє вивчити вплив стратегії фірми і факторів ділового середовища на утримання фінансової звітності. При цьому даний вид аналізу надає фінансовим аналітикам та іншим користувачам фінансової звітності досить велику порівняльну базу, допомагає підприємству розробити свого роду еталонні показники діяльності організації, з якими зіставляються поточні результати діяльності, фінансовий стан і інвестиційний потенціал підприємств.

При аналізі бізнес-стратегії проводиться оцінка окремих позицій даного розділу, а також наукових досліджень і розробок, проектування продукції, організації послуг або процесів, виробництва, маркетингу, збуту і організації обслуговування клієнта. Від сукупності цих складових залежить можливість організації розвиватися в перспективі або підтримувати виробництво на досягнутому рівні, ґрунтуючись на розробленій стратегії цінового лідерства або диференціації різного роду.

При аналізі облікової політики організації, яку в зарубіжній літературі часто називають обліковою стратегією, перш за все, з'ясовують склад її структури, зміст, методи, що багаті в чому дозволяє зовнішнім користувачам фінансової звітності отримувати інформацію про отримані фінансові результати діяльності підприємства.

В наш час актуальною є проблема управління фінансовою звітністю підприємства. Так, на практиці виділяють два види технологій управління фінансовою звітністю організації:

- управління прибутком;
- управління структурою бухгалтерського балансу підприємства.

Це пов'язано з тим, що на фінансові результати підприємства можна впливати декількома способами. По-перше, коли можна істотно вплинути на фінансові результати діяльності підприємства за певний період в напрямку зниження або підвищення. По-друге, на прибуток можна вплинути шляхом вирівнювання доходів, метою якого є зменшення ступеня мінливості показників самого облікового прибутку. Використання даних способів дозволяє підприємству опосередковано впливати на певні статті бухгалтерського балансу.

З метою управління фінансовою звітністю виділяють три способи (методи), що застосовуються для

управління фінансовими звітами суб'єкта господарювання, серед яких можна виділити наступні:

По-перше, вибір одного з методів обліку, зокрема вибір способу нарахування амортизаційних відрахувань, методу оцінки матеріально-виробничих запасів, а також вибір щодо віднесення або не віднесення певних витрат на власний капітал і т.д.

По-друге, вибір бухгалтерських оцінок, наприклад зміна суми поправок на безнадійні борги, включення частини витрат, що виникають у зв'язку з неповним використанням виробничих потужностей у витрати на виробництво, замість того щоб відносити їх на рахунок прибутків і збитків, використання резервів з метою коригування фінансового результату.

По-третє, прийняття реального рішення, що стосується операційного, інвестиційного або фінансового рішення, вибір альтернативного варіанта операцій із сукупності операцій [5].

Суттєве значення для аналітичних цілей має формування якісної фінансової інформації, яка повинна характеризуватися необхідним рівнем розкриття достовірності, повинна бути нейтральною, повинна носити обачний, аналітичний характер з метою прийняття оптимальних управлінських рішень. Не менш важливою характеристикою фінансової звітності є якість її розкриття. Саме дана характеристика дозволяє порівняти різні підприємства за такими напрямками, як розробка облікових методів і бухгалтерських оцінок, пояснень серйозних змін в обліку та рівні їх повного розкриття. В процесі проведення аналітичних процедур одночасно може бути оцінена ступінь розкриття інформації відповідно до принципів і вимог бухгалтерського обліку та МСФЗ.

При аналізі впливу на фінансову звітність характеру взаємовідносин між підприємствами, які складають корпоративну групу, вивченню піддається дійсна реальність цих взаємин і порядок їх відображення в консолідованій фінансовій звітності корпоративної групи. Це пов'язано з тим, що в ряді випадків ведення бухгалтерського обліку може суперечити характеру взаємовідносин між компаніями групи. Крім того, аналіз вимагає визначити наявність всіх пов'язаних компаній в складі консолідованої звітності корпоративної групи і застосування на підприємстві відповідних методів обліку (консолідації, пайової участі або собівартості) в залежності від наявного характеру зв'язку.

По завершенню інтерпретації фінансової звітності організація переходить до другого етапу її аналізу – розрахунковому аналізу фінансової звітності організації. При цьому слід виділити два основних напрямки:

- виявлення потенційних факторів, які ускладнюють процес зіставлення відомостей фінансової звітності;
- проведення розрахунків і оцінка отриманих результатів.

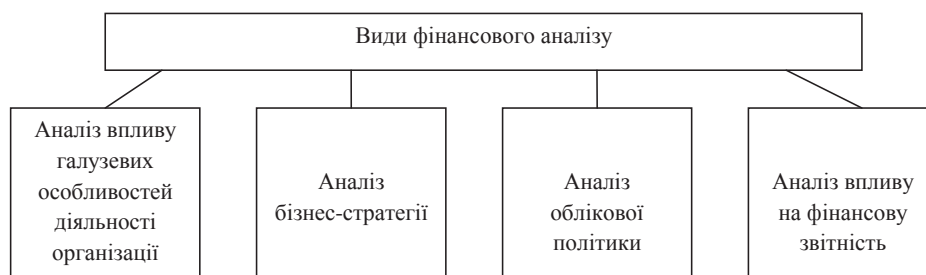

Рис. 1. Види фінансового аналізу

До потенційних факторів, що ускладнюють зіставлення відомості фінансової звітності, можна виділити зміну часових меж фінансового року, різні звітні дати, зміни в складі і структурі компанії, зміна методів бухгалтерського обліку, зміни в облікових оцінках, відмінності в поданні інформації. Розглянемо це на прикладі.

1. Підприємства можуть прийняти рішення про зміну часових меж конкретного року по ряду причин. Наприклад, коли підприємство несе великі збитки і в цьому випадку керівництво може збільшити фінансовий рік з 12 до 15 місяців, змінивши при цьому звітну дату. В результаті такої зміни великий збиток компенсується за рахунок прибутку за 15 місяців, а не за 12. Крім того, підприємства можуть також встановлювати дуже короткий фінансовий рік, коли будуть остаточно враховані особливо великі збитки і витрати, пов'язані з його реструктуризацією.

2. Компанії складають фінансову звітність на різні звітні дати. Відмінності спостерігаються навіть в межах однієї галузі. Наприклад, різні компанії галузі авіатранспорту закривають свою звітність в одну з наступних дат: 31 березня – British Airways, KLM, Ryanair; 31 вересня – EasyJet; 31 грудня – Australian Airlines, Lufthansa, SAS [5].

3. У процесі діяльності компанії можуть об'єднуватися з іншими компаніями, купувати їх частки, проводити реструктуризацію, в результаті якої підрозділи можуть бути виділені в нові, юридично відокремлені підприємства. При цьому зростання компанії при злитті або розширенні зазвичай не є результатом природного розвитку, а пов'язане тільки з новими придбаннями. Дані зміни в діяльності підприємства істотно ускладнюють проведення трендового аналізу. Після реструктуризації може виникнути перше враження, що положення компанії навіть покращилося, хоча в дійсності це зовсім не так, просто окремі види діяльності були при цьому виділені у відокремлені фірми.

4. З плином часу в компанії можуть змінюватися не тільки методи обліку або бухгалтерські оцінки, але також компанія може перейти з однієї системи бухгалтерського обліку або стандартів на іншу систему обліку. При цьому подібна зміна може серйозно відбитися на фінансових результатах і показниках бухгалтерського балансу, ускладнюючи не тільки процедуру зіставлення даних по компанії на більш

тривалому періоді часу, але і робить результати порівняння показників по компаніям менш очевидними.

5. Відмінності в поданні інформації можна пояснити двома моментами. По-перше, що стосується статей, використаних в річній звітності. Так, наприклад, в звітності багатьох авіакомпаній зустрічаються такі статті, як операційний прибуток (British Airways, Ryanair), операційний дохід (KLM, SAS) або результат від операційної діяльності (Australian Airlines, Lufthansa). Звучать вони, здається, однаково, але за своїм економічним змістом досить істотно різняться. По-друге, щодо різних способів подання і розташування інформації. У практичній діяльності різні компанії нерідко використовують різні за форматом, а не стандартизовані бланки форм фінансової звітності, що багато в чому ускладнює процес їх зіставлення [5].

Основні процедури, необхідні для проведення розрахунків за даними фінансової звітності та оцінки отриманих результатів представлено на рис. 2.

При проведенні аналізу тренду вивчаються зміни показників фінансової звітності протягом певного часу. Найчастіше такий вид аналізу проводять за п'ять років, хоча можна його проводити і за більш тривалі періоди, при цьому відповідно збільшиться і кількість досліджуваних елементів.

При процентному аналізі порівняльною базою є показники інших організацій, як правило, цієї ж галузі. Щоб проводити порівняння з іншими компаніями, необхідно усунути невідповідність у розмірах компаній. Для цього величини показників звіту про фінансові результати виражають у вигляді відсотка від продажів, а показники бухгалтерського балансу – у вигляді відсотка від суми всіх активів. Баланси, перетворені для цілей процентного аналізу, дозволяють нам, з одного боку, порівняти структуру фінансування різних компаній, а з іншого – напрямки інвестування даних ресурсів.

Аналіз відомостей за сегментами дозволяє підвищити інформативність результатів оцінки операційних витрат в ході процентного аналізу. Інформація, отримана в ході сегментного аналізу розкриває інформацію про корпоративну стратегію певної групи компанії і дозволяє оцінити значимість її сегментів.

При аналізі на основі фінансових коефіцієнтів здійснюється детальне дослідження фінансового стану, результатів фінансової діяльності та інвестиційний потенціал компанії. Коефіцієнтний аналіз включає в себе наступні основні елементи:

оцінка здатності організації самостійно виконати взяті зобов'язання і погашати свої борги із застосуванням коефіцієнтів платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості;

оцінка можливості ведення бізнесу, зокрема визначається приносить він достатній дохід за допомогою застосування коефіцієнтів рентабельності активів, власного капіталу і робочого капіталу;

оцінка ефективності господарської діяльності організації (в нашому розумінні – інтенсивності використання ресурсів) за допомогою коефіцієнтів оборотності її активів в цілому і їх різних видів зокрема;

оцінка привабливості даної організації для потенційних інвесторів за допомогою коефіцієнтів, що характеризують її стан на ринку цінних паперів.

При проведенні аналізу на основі коефіцієнтів застосовується як однофакторний аналіз, який передбачає розрахунок і порівняльну

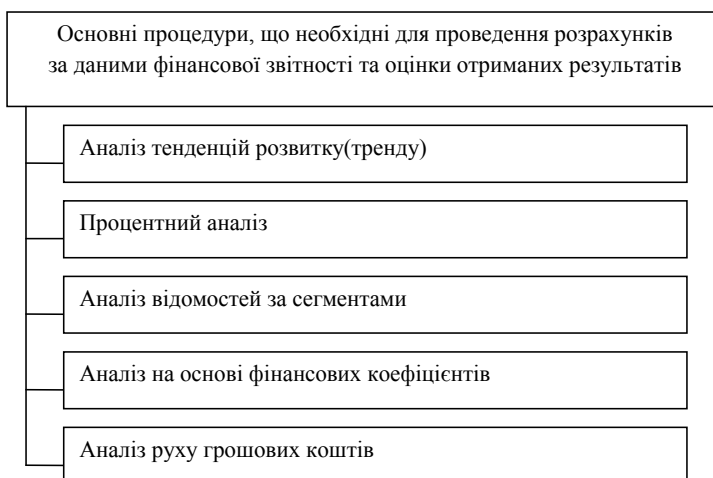

Рис. 2. Основні процедури, що необхідні для проведення розрахунків за даними фінансової звітності та оцінки отриманих результатів

оцінку кожного коефіцієнта окремо з подальшим узагальненням, так і багатофакторний аналіз, який використовується для прогнозування ймовірності банкрутства підприємств (моделі Альтмана і Таффлера) [3].

Аналіз руху грошових коштів (грошових потоків) проводиться з метою визначення здатності компанії забезпечити перевищення грошових надходжень над платежами. Інформаційною базою аналізу є звіт про рух грошових коштів, який включає в себе три розділи: інформація про рух грошових коштів по операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності [5].

Також необхідно відзначити, що відмінності в розкритті показників фінансової звітності за вітчизняними правилами і відповідно до МСФЗ, істотно впливають на результати аналізу фінансової звітності, її управління і оцінки ефективності діяльності підприємств. При цьому відбуваються процеси вдосконалення вітчизняної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності і зближення її з Міжнародними стандартами фінансової звітності спрямовані, перш за все, на формування більш якісної інформації про фінансовий стан і фінансові результати діяльності господарюючих суб'єктів в сучасних умовах конкурентного середовища [6].

Висновки. Проведений аналіз основних підходів до аналізу звітності, сформованої відповідно до МСФЗ, способів і технологій, що застосовуються для управління фінансовими звітами суб'єкта господарювання, дозволяє сформулювати наступні висновки: процес переходу вітчизняного обліку на МСФЗ робить необхідним внесення відповідних змін у зміст і процедури проведення аналізу фінансової звітності українських компаній; при управлінні фінансовою звітністю

доцільним є застосування методів обліку, бухгалтерських оцінок і можливість вибору альтернативного варіанта операцій з їх сукупності, визначених МСФЗ; при внесенні змін необхідно брати за основу зарубіжний досвід аналізу МСФЗ-звітності, який може бути доповнений українським досвідом щодо аналізу, що дозволяє підвищити ефективність використання аналітичних процедур в цілях і приймати зважені управлінські рішення на основі отриманої інформації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень» від 05.10.2017 № 2164-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2164-19>.
2. Міжнародні стандарти фінансової звітності. пер. з англ.; за ред. С.Ф. Голова. Т. 1. К.: ФПБАУ, 2009. 1608 с.
3. Егорушкіна Т.Н. Применение методов и инструментария финансового анализа в условиях неопределенности и риска. Концепт. 2015. Современные научные исследования. Выпуск 3. ART 85360. URL: <http://e-koncept.ru/2015/85360.htm>. – ISSN 2304-120X.
4. IFRSs as issued at 1 January 2011 in English. URL: <http://mww.ifrs.org/IFRSs/IFRSs.htm>.
5. Егорушкіна Т.Н., Антипова А.А. Особенности применения анализа финансовой отчетности, сформированной в соответствии с МСФО, в целях повышения эффективности аналитических процедур. Научно-методический электронный журнал «Концепт». 2016. Т. 17. С. 425–429. URL: <http://e-koncept.ru/2016/46260.htm>.
6. Голов С.Ф., Костюченко В.М., Кулага О.М. Трансформація фінансової звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами: [практ. посіб.]. К.: ФПБАУ, 2010. 308 с.